SURINAAMSCHE COURANT.

(No. 24.) DONDERDAG DEN 23sten OCTOBER. (Ao. 1828.)

SURINAME.

BINNENLANDSCHE BERIGTEN.

PARAMARIBO, 20 *October*. Gisteren avond omstreeks tien uur is buiten deze stad, aan de zoogenoemde *Böhmskrie*, brand ontstaan in het huis van SUSANNA ELISABETH VAN JOOST VAN NIEUW AMSTERDAM. Het woonhuis zoo wel als de achtergebouwen, is geheel in de assche gelegd. Op het geroep van *Brand*, snelde eene groote menigte volks naar het tooneel der verwoesting en werd eene der brandspuiten derwaarts gevoerd; doch het volslagen gebrek aan water, in de nabijheid van de bovengemelde buurt, stelde een ieder buiten staat, eenige poogingen te beproeven, om het vuur te blusschen. Gelukkig, in de eene plaats, dat het zoo ver buiten de stad is voorgevallen; maar dan ook, dat het bedoelde huis te midden van zware bosschaadjes gelegen en op eenen zeer grooten afstand, van andere woningen verwijderd was, waardoor de voortgang der vlammen onmiddelijk belet werd, zoodra hetzelve instortte. Wij vernemen dat de bewoonster van het afgebrande huis, op eergisteren middag hetzelve verlaten, en alle havelijke goederen welke daarin waren, mede genomen had.

Dewijl dus niemand zich in dat huis heeft bevonden, toen het vuur ontdekt is geworden, zoo is de aanleidende oorzaak van den brand moeijelijk op te geven. Men wil intusschen over het algemeen dezen brand toegeschreven hebben aan weggeloopene negers, welke zich mogelijk in die nabijheid ophouden.

— Wij vernemen uit Arnhem in date 21 Julij, dat bij gelegenheid van de groote bevordering bij het leger te lande, tot Kommandant van de troepen in de West-Indien is benoemd de luitenant kolonel *Balfour de Burleigh*; — tot plaatsmajoor te 's Gravenhage, de eerste luitenant *Cantzlaar*.

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

NEDERLANDEN.

ARNHEM, *den* 18 *Julij*. D jongste officiele Russische legerberigten zijn van den 2. dezer, gedagteekend uit de legerplaats bij Karassu. Zij behelzen het volgende: »De Keizerlijke armee wordt door nieuwe troepen versterkt. Onze gemeenschap ter zee met Odessa is in volle werking, en bijna dagelijks komen schepen, met voorraad bevracht, op de reede van Kustendschi voor anker. Van anderezijden komen mede talrijke transporten et levensmiddelen in het leger aan. e grootvorst *Michaël* wordt alle oogenblikken in het leger verwacht. Het 7. korp dat bij Matschien over den Donau gaat volgt Zijne Keizerlijke Hoogheid. Onze voorhoede heeft Mangalia van de eene, en Kouzgoun van de andere zijde zonder weerstand bezet. De vijand houdt nergens stand; dan de seraskiers van Schumla en Silistria schijnen troepen naar Bazardschisk afgezonden te hebben, die misschien meer genegen zullen zijn om ons af te wachten.

»De vesting Anapa heeft zich den 22 Junij onvoorwaardelijk overgegeven. Den 23. werd dezelve door de Russische troepen bezet. Men moet den Turken het regt laten wedervaren, dat zij haar 40 dagen lang dapper verdedigd hebben, en dat bij de overgave alle middelen tot verderen weerstand ontbraken. De bezetting bestond uit 3000 man; 85 kanonnen en een aanzienlijke voorraad krijgs- en mondbehoeften zijn in onze handen gevallen.

»In dezen oogenblik ontvangen wij berigt, dat de vesting Tulcza (Tultschi) zich mede overgegeven heeft. In dezelve bevonden zich 2000 man en 91 kanonnen.

»Alzoo hebben wij sedert het openen van den veldtogt, op den 7. Mei, zeven vestingen veroverd, de flotille op de Donau vernietigd en den vijand 800 kanonnen ontnomen."

— Volgens berigten uit Bucharest van den 27, heeft een orkaan aldaar den 25 dier maand vreesselijke verwoestingen aangerigt. Een groot aantal huizen is ingestort en vele menschen zijn omgekomen.

— De Courant van Corfu meld, dat een aanval der Turken op Samos is mislukt, en zij daarbij veel volks verloren hebben. 1500 man zijn door de Samiers gevangen genomen.

NYMEGEN, *den* 22 *Julij*. De Courant dezer stad behelst de volgende bijzonderheden omtrent den brand te Groesbeek. De bliksem trof het huis van *Nicolaas Lamerts*, dat dadelijk eene prooi der vlammen werd, en waarvan het vuur zich ten spoedigste aan de belendende huizen mededeelde, waardoor in minder dan een uur tijds dertien huizen in de assche werden gelegd. Het huis van den heer burgemeester *Laijendekker*, aan de Domeinen behoorende, is mede onder dit getal, terwijl de overige huizen aan *Giltis Gillissen*, *Hendrik Arts*, *Marten Keukens*, *Teeuwis van Baal*, *Nicolaas Lamerts* (die twee derzelven in eigendom had,) *Willem Geurts*, *Hendrik Frantsman*, *Corn. Gietman*, *Gerrit Schoenmakers*, *Johannes Mulders* en *Gerrit van Bentum* toebehoorden.

Acht der door de vlammen verteerde huizen zijn voor brandschade gewaarborgd, en drukt derhalve deze ramp wat de bewoners betreft, alleen op hunne gereede bezittingen. Daarentegen zijn vier huizen van vroeger door tegenspoed reeds gedrukte ingezetenen, die de kosten der waarborging niet hebben kunnen bijbrengen, geheel vernield, en de bewoners, waaronder een blind achtenswaardig man met een talrijk huisgezin, in den diepsten nood gestort, zoodat zij zonder de tusschenkomst van edelmoedige menschen aan het nijpendste gebrek zullen blijven blootgesteld.

Het volgende, waarlijk edele gedrag, in dit ramptooneel gehouden, verdient eene onderscheidene melding:

De vroedvrouw te Groesbeek, met name *Everdina Meijers*, huisvrouw van *J. Frantsman*, was juist bij de vrouw van *Hendrik Keukens*, die op het punt was van te zullen bevallen, toen het onweder daar in huis sloeg. Haar eigen huis lag onmiddelijk daar naast. Bij het ontdekken van den brand, was hare hulp bij de barende vrouw nog niet onmisbaar, en, gevoelende, dat zij echtgenoot en moeder is, vliegt zij ter deure uit, wekt haren man uit den slaap, en brengt met dezen hare eene kinderen buiten het nu ook reeds ontvattende huis. Maar toen de geliefdste den gered zijn, bekommert zij zich niet verder om hare goederen, en wil de vrouw, die zij voor eenige oogenblikken verlaten heeft, nu verder hare hulp bewijzen. Doch waar vindt zij die in de algemeene verschrikking? Zij loopt herwaarts en derwaarts, vragende, zonder het begeerde antwoord te verkrijgen. Eindelijk loopt iemand haar te gemoet, wijst haar op een kleinen afstand van de woedende vlammen, achter eenige struiken, het plekje waar men met de ongelukkige vrouw vlugt is. Zij komt tijdig genoeg, terwijl zij, des nachts, onder den blooten hemel, en bij het woeden der elementen, het licht ontvangt ook van haar eigen brandende huis, terwijl zij hare eigene goederen door de vlammen ziet verteren, en steeds met de barende vrouw in eene dikke wolk van rook gehuld is, acht zij haren pligt als vroedvrouw hooger, dan het eigenbelang om hare goederen te redden, en bezit tegenwoordigheid van geest genoeg, om de vrouw den noodigen bijstand te verleenen, gelukkig van een levend en gezond kind te verlossen, en haar niet te verlaten, voor dat de kraamvrouw en het kind geheel verzorgd en bij den heer pastoor des dorps in huis gebragt zijn! (*Arnh. Courant.*)

FRANKRIJK.

Men weet hoe gemakkelijk Perzië de voorwaarden heeft aangenomen, welke door Rusland aan hetzelve zijn opgelegd. Twee provinciën en 80 millioen zijn de prijs van den vrede. Zulk eene inwilliging was eene groote erkentenis waardig. Er worden dan ook kostbare geschenken voor den Shach gereed gemaakt. In het paleis van Tauris te Petersburg heeft men een prachtig bed van massief kristal ten toon gesteld, het welk de Keizer van Rusland den Shach van Perzië ten geschenken zenden wil. Dit bed is allerprachtigst! het is het eenige van deze stof dat tot nog toe vervaardigd is. Men beklimt hetzelve langs verscheiden trappen van blaauwachtig groen. Aan weerzijden bevinden zich twee fontijnen van welriekend water die door hun geruisch den slaap verwekken. Deze legerstede kaatst bij het licht der waskaarsen eenen wonderschoonen glans te rug, en men zou zeggen dat zij uit duizende diamanten was zaamgesteld. Dit meesterstuk is in de keizerlijke fabrijk van Petersburg vervaardigd geworden. (*Amsterd. Courant.*)

Mengelwerk.

II.

HET CHAMP DE MARS, DE ECOLE MILITAIRE EN HET HOTEL DES INVALIDES TE PARIJS (*)

— — — Aan de *douze maisons*, geliefkoosde wandelplaats der Parijsche *beau monde*, namen wij eene *fiacre* en lieten ons langs de oevers van de *Seine* rijden tot over den *pont des Invalides*. Hier stegen wij af, terwijl ik den conducteur belaste ons bij het *hotel des Invalides* op te wachten. Wij hadden onze Parijsche vrienden zóóveel, en zóóveel fraais hooren vertellen van het veld van Mars, van de Militaire school, maar bovenal van het hotel der Invaliden, dat wij niet langer de begeerte konden wederstaan, om deze merkwaardigheden op te nemen. Van den *pont des Invalides* kwamen wij van zelf op het veld van Mars, en werden opgetogen van verwondering over de uitgestrektheid van dit plein. Hetzelve loopt in eene regte lijn van het voorhof der *Ecole Militaire* en strekt zich uit tot den boord der *Seine*, ter lengte van 2700 en breedte van 900 voeten, behalven de heuvelen die deze plaats aan weerszijde tot eene soort van verschansing dienen en welker breede oppervlakte met vier reijen beuken en esschenboomen beplant is.

Het *Champ de Mars* strekt tot eene exercitie veld voor de *nationale garde*, welke juist bezig was te defileren toen wij daar kwamen. Wij begaven ons op eenen der heuvelen ter linkerzijde van den *pont des Invalides*, en ontmoetten hier eene groote menigte volks, dat, aldaar om geene andere reden bijeengekomen was, als alleen om de manœuvres der troepen te aanschouwen. Onder deze menigte

(*) Uit de aanteekeningen in ons vorig nummer vermeld.

bevonden zich verscheidene honderden verminkte soldaten, die als ware het, met zekere spijt de exercitien hunner gezonde makkers aanstaarden, en gewisselijk zich voor den geest bragten, die tijden, toen zij ook zoo vlug en flink de wapenen behandelen en marcheren konden; het grooter deel dezer zonen van Mars was of van een of van beide de beenen en armen beroofd; het aanzien van zoo eene groote menigte invaliden, verwekte natuurlijk bij ons, geene zeer aangename gewaarwordingen.

Wij liepen den heuvel ten einde en wilden toen de inwendige gedeelten van de militaire school bezigtigen; uit hoofde van den vacantie-tijd konden wij echter geenen toegang verkrijgen; dit verdroot ons niet weinig, daar wij van onze vrienden vernomen hadden, hoe uitmuntend dit gesticht van binnen is zamengesteld. Ik verliet mijn gezelschap voor eenige weinige oogenblikken, om de uiterlijke constuctie dier inrigting zoo veel mogelijk op te nemen; op mijne vragen naar eenige bijzonderheden desaangaande, werd ik onderrigt, dat de *ecole militaire*, onder de regering van Lodewijk XV gesticht, bestemd is, om jonge lieden, (uit den behoeftigen adelstand; wier vaders in den dienst van het rijk gestorven zijn en geene middelen nagelaten hebben, om hun een onderwijs te bezorgen, hetwelk hen voor hunne familien en voor het vaderland nuttig kan maken,) op te nemen en *gratis* op te voeden. De inwendige inrigting is geschikt voor 500 kwekelingen. De gebouwen, hoven en tuinen van dit loffelijk gesticht bevatten een *parallelogramma* van 1320 voeten breedte en 780 voeten diepte.

Van daar begaven wij ons naar het *hotel des Invalides.* Had de uitgestrektheid van het veld van Mars, bij ons eene ongewone verwondering te weeg gebragt; waarlijk onze verbazing steeg ten top, toen wij het voorhof van het hotel der Invaliden bereikten, en het majestueusch gebouw aanschouwden. Dit voorhof, het welk met verscheidene reijen zware beuken- esschen en lindenbomen beplant, en in het midden met eene fontein versierd is, levert een allerfraaist gezigt op, van de zijde, van waar wij kwamen. Het breede binnenhof, hetwelk door deszelfs verschansingen en grachten van het voorhof afgescheiden is, leidde ons naar het gebouw zelve. De groote *façade*, eene uitgestrektheid hebbende van 712 voeten, boeide onmiddelijk onze aandacht; behalve de galereijen is deze voorgevel drie verdiepingen hoog en bevat van onderen verscheidene verwelfde openingen (*arcades*) en drie prachtige uitstekken. (*avant coups*). Het middelste uitstek, waar ook de voornaamste poort is, is versierd met pilaren, naar de derde of ionische bouworde; deze pilaren vormen eenen grooten boog, in welks midden het oog verlustigd wordt, door eene overheerlijke voorstelling van *Lodewijk XIV te paard*, vervaardigd door den beroemden *Cartellier*, omringd van de *geregtigheid* en de *voorzigtigheid*, door *Couston le Jeune*. De pilaren aan weerszijden van de deur, zijn gedecorteerd, met de zinnebeelden der natien onder Lodewijk XIV overwonnen. Kolossale figuren van *Mars* en *Minerva* orneren mede deze fraaije poort. De overige *avant-coups*, zijn ook uitmuntend en pronken met kostelijk vervaardigd beeldhouwwerk.

Het inwendige van dit gebouw is zeer doelmatig verdeeld, terwijl de vertrekken voor de bibliotheek, en die, bestemd tot woning van den gouverneur, den officier op dezen in rang volgende, de geneesheeren en chirurgijns, en de 7000 verminkte krijgslieden, die hier gehuisvest worden, op de netste wijze zijn ingerigt, en de eerste zelfs met fraaije schilderstukken pronken.

Na dat men ons de voornaamste vertrekken, als ook eenige der appartementen, bestemd voor de invaliden, had doen bezigtigen, geleidde men ons in de kerk, welke zich in het midden van het gebouw bevindt. De kerk is versierd met een fraai en kostbaar altaar en twee ruime galereijen en verder gedecorteerd met pilaren, naar de vierde of korinthische bouworde vervaardigd.

Gewaarwordingen, zoo als dezelve zeldzaam ons bezielen, voelden ik en mijn gezelschap in ons opgewekt, toen wij achter de kerk, in de kapel kwamen! Woorden ontbraken ons, om elkander mede te deelen, wat toen in ons omging. De in alles voltooide ordonnantie; de groote rijkdom die hier heerscht; de herinnering aan de voorname bouwkundigen dier eeuw, welke met dit werk belast zijn geweest; en vooral de herinnering aan eenen *Jules Hardouin Mansard*, die tot de volmaking van dit kunstwerk, even zoo gelukkig geslaagd is in het plan der contructie, als in de uitvoering van hetzelve; de evenredigheid van het beeldhouwwerk; de vloer van ingewerkt *mosaic*: kortom, al dat zich hier aan ons vertoonde; maar dan ook de toenadering der voorwerpen tot het verheven idéale, dwong ons tot bewondering en aanbidding!

De kapel is 180 voeten breed, en 96 voeten hoog; de fraaije stukken waarmede het *plafond* is versierd, stellen voor de *vergoding van St. Louis*, die zijnen degen en kroon het Opperwezen aanbiedt; en *de vier Evangelisten*; meesterstukken van *Charles de la Fosse*; *de twaalf Apostelen*, van *J. Jouvenet*; en zijne geschiedenis van den heiligen *Gregorius*. Het verwulf van de offerplaats, geschilderd door *Nicolaas Coijpel*, stelt voor: de verborgenheid der drieëenheid, en de reiniging der heilige maagd. De mosaique vloer pronkt met de allerfraaiste doch meestal allegorische voorstellingen; in het midden echter ziet men de wapenen van Frankrijk en den band der orde van den Heiligen Geest.

Een weinig voorwaarts werden wij twee praalgraven van wit marmer, tegen over elkander, gewaar; met eenen heiligen eerbied naderden wij dezelven, zonder nog te weten, wier assche daaronder bewaard werd. O, hoe zal, hoe kan ik beschrijven, de gewaarwordingen van het oogenblik toen ik nader bij getreden zijnde ter regter zijde niet anders als Turenne, en ter linker zijde niet anders als Vauban las! Eene geruime poos staarden wij die *mausolées*, die het stoffelijk overblijfsel, dezer groote mannen bedekken, sprakeloos en met toegenomene verbasing aan. Turenne, Vauban; dit was alles, alles, hetwelk wij na de eerste opwelling van onze aandoeningen, uiten konden! Lang duurde het, voor dat wij in staat waren, de breede trappen op te stijgen, om het graf van Turenne, van nabij te bezigtigen. Wij vernamen toen, dat dit prachtige gedenkstuk, hetwelk eertijds de gewelven van de kerk te *Saint Denis* versierde, in het jaar 1800, alhier is overgebragt geworden; men ziet den edelen held, in de armen der overwinning, sneuvende; aan elke zijde staat eene vrouwelijke gedaante, de eene de wijsheid, de andere de dapperheid, voorstellende; op het voetstuk is een basrelief in brons, vertoonende den slag van *Turckheim*.

Op het praalgraf van Vauban, ziet men ook dezen grooten veldheer, in wit marmer gebeeldhouwd; en rondom zijn beeld, allegorische voorstellingen in verband met zijnen jongsten levensstand. — Hunne namen, de namen van Turenne en Vauban, zijn alleen genoeg, om den aanschouwer van de gedenkzuilen, die hunne assche bedekken, aan hunne groote daden te doen gedenken; waartoe zouden dan lofredenen gestrekt hebben?

Onze aandoeningen bleven niet onopgemerkt voor de verminkte bewoners van dit gesticht, waarvan verscheidene zich in de kapel bevonden; wij zagen hen tranen storten; o, deze tranen werden zeker gewijd aan de nagedachtenis van die helden, die hier rusten; die tranen zijn zoo vele parelen aan de kroon der overwinning, welke zij aan de eindpaal van hunne loopbaan, behaald hebben!

Een maarschalk van Frankrijk is gouverneur van dit hotel, hetwelk, zoo als vroeger is gezegd, ingerigt is om 7000 verminkte krijgslieden te herbergen; onder zijne onmiddelijke bevelen staat een ander officier van rang; eene commissie bestaande uit de voornaamste personen bestiert deszelfs fondsen en regelt het gebruik van deszelfs inkomsten. Kundige geneesheeren behandelen de zieken, terwijl de liefdadige zusters van *Saint Vincent de Paul*, hen met tedere bezorgdheid oppassen.

De Invaliden vinden alverder in dit gesticht overvloedige en gezonde spijze, en genieten daar de beste behandeling, overeenkomstig aan hunne onderscheidene rangen, verdiensten en gebreken. Niets wordt er gespaard om hunne kwalen te leenigen en hen in hunnen toestand of jaren, een aangenaam en gerust leven te bezorgen. De bibliotheek bevat 20,000 boekdeelen ten hunnen gebruike; het grooter deel dezer boekwerken strekt, ten aanzien van derzelver inhoud, om hen te herinneren aan de daden der genen, die hun op het veld van eer zij voorgegaan. In een woord alles is even groo even doelmatig en even nuttig in dit gesticht het welk eenig in deszelfs soort en de aanda en bewondering van elken onbevooroordeel wereldburger overwaardig is.

Niet min opmerkelijk was voor ons de harmonie welke onder deszelfs bewoners zigtbaar heerscht; en de voorkomende vri lijkheid en gedienstigheid, welke zij, ze jegens ons, als ten opzigte van de overige delingen, welke met ons daar aanwezig aan den dag legden.

P. R. D.

—

LOGOGRIJPHEN.

I.

Het geheel uit 11 letters bestaande, beteekent een landstreek.

4, 1, 6, 8. — Een land.
2, 11, 9, 3. Een rivier.
5, 10, 7. —— Beroemd man.

II.

7 letters, beteekenende eene stad.

5, 2, 6. Uit het dierenrijk.
1, 7, 4, 3. Eene onreine plaats.

III.

8 letters, naam van eenen geleerden.

1, 2, 5, 6. Een gerucht aanduidende.
7, 3, 8, 4. Zeker werktuig.

ANNAGRAMME.

Un Pape serf a sacré le noir démon.

OPLOSSING VAN DE LOGOGRIJPH No. I IN DE COURANT VAN 19 OCTOBER jl.

Geen volk bestond er, dat niet beurt'lings rees en daalde,
Geen misdaan ooit beging of lauw'ren behaalde,
Romijnen! gij doet ons het meest deez' waarheid blijken,
Gij rees, en viel daarna, schoon meesters van veel Rijken
Toen Romulus, na hij zijn broeder hadt gedoodt,
Sabijnsche maagdenroof, aan Romes volk gebood.—

C. C. G.

ADVERTISSEMENTEN.

Gedrukt te PARAMARIBO ter Drukkerij van J. ENGELBRECHT.